

Газета издается на
балкарском языке
с 1924 года.

Интернет-версия:
zaman.smikbr.ru

КАБАРТЫ-МАЛКАР РЕСПУБЛИКАНИ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

КЕНГЕШ

Кытлыкъдан кытулууну жолларын бирге излерге

Соодан онгга: Александр Торшин бла Арсен Канокво.

Тюенне КъМР-ни Правительствоосу ююнде РФ-ни Федеральнун Жыйлынууну Федерация Советини членлерини эмда КъМРди Дуамасын депутатларын кытлышлары бла бардырылган улуу кенгеш сөз кризисге кыжау мадарланы осперинден барганды. Анга Къабарты-Малкъарны Правительствоосу членери, республиканы шахарларын бла районларын башчылары да чакырылганды.

Аны ана, КъМР-ни Президенти Арсен Канокво бек алгъа болмай даражалы жыйлынууну бизни республикада бардырырга ону эгтергенге жорек ырзатылгън билдиргенди эмда аны иши хайырлы болгунуа инанганын чертгенди. Андан сора ол битеу дунини кысы барган ачка кытлыкъ Къабарты-Малкъарда артык улуу хата салмак ючюн, не мадарла этилгендерин айтканды. Кризисге кыжау штаб республикада ЮФО-ну субъектлерини арасында биринчи болуп кыралганды. Банкда бла да ала кредиттерин азайтмаз ючюн, дайым да селешуле бардырылдыла. Бизнес бла, артыгда гиче эм орталык предпринимательство бла, керешингенге энци эс бурулады. Алагъа себеплик этер муратда гиче бизнес бла, керешгенле алган кредитлени процент ставкаларына субсидия берюню планы жарашдырылганды, зайла берю жаны бла фонд кыралганды. Ишчилени бла ишлегенини саны дайым да төргөлени турды. Ишин жерле сатылганды мадарла этилди.

Арсен Баширови кризисден артык улуу кыранчла болмай кытуулурга республиканы битеу оглары болгъан черти, анга шгартыла бир къауум шартла да келтирилди. Финансиз бла байланыш иш илгенден, республиканы тыш боркуну асламысы төлгенден, коммерциялык банкларга борчларыбыз а ажырыда жокчула. Бюджет 6 миллиард сомдан 20 миллиард сомга азырайт, кризиске кыжау ишлене планына, ырахагыкъыга, Парламентини ишлегенине окъуна кырап, республика келден жетишилме болгъанды кергенди, деп чертгенди.

Александр Торшин РФ-ни Президентини Дмитрий Медведев кеп болмай Федерация Советини членери бла тубешинде регионда халны билмрге керекди деп, аллай борч салганын да билдирди. «Бир-бирде халны билю, бир бирни сынауна койренин кыйын болупта да, кытлыкъдан кытуулурга хайырлы амаллардан биринди», дегенди. Андан сора ол, Федерация Советини Председатели Сергей Мироновуну буйругун толтура, КъМР-ни Парламентини Председатели Бечелпаны Илияс «Совет Федерацияга 15 жылден майдалны бергенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Суратны Р. МАМИЕВ алганды.

Примъга алыу

Эл миолкню айнытыуыга энци эс бурулуу къау

«Единая Россия» политика партияны башчысы Владимир Путини Къабарты-Малкъарда жамауат примънын кыралды ол бек игилени сонни киреди. Аны юсюнден Къырал Дуаманы депутаты Юрий Васильев журналистлик бла пресс-конференция айтканды. Аны олында уа ол адамданы примъга алганды.

Арикден пенсиячы Анатолий Маршенов битеу элнин атындан келгенди. Ол элнин ханнага кере, 2002 жылда суу келтирилени хатасындан Баксан черкени кызы төрленгенди, ол заманда бир немча жашуу журтну суу алып кетгенди. Биогонюкде алайда узунугу 7 метр болган тик жар кыралганды, ол ким сайын оюла барды. Алай бла дагында 30-га жуук юйюрге къоркъуу тошпун турады. Элни жартысын ичер суу бла жалчыгхан скважина да быланда орналашты. Бу жарсуларын айтып, эллие кеп жерге тарактыганды, алай алага болушлык этилмегенди. Битеу документация барды, черкени жагысын бегитирге, 2002 жылны тегереулерин кере, 9 млн сом керекди. «Бизни Владимир Путинге, премьер-министрге, «Единая Россия» башчысына, ышануубуз уллууду, бери да ол бизни тилегибизге себеплик этер деп келгенби», - дегенди Маршенов.

Юрий Васильев бу камчиликти кетериуда оному эллие бла бирге этерге кереклисин белгилгенди: «Къабарты-Малкъарда алайдан адамлар кеччоросми неда черкени жагысын колледировми тап болгуну. Мен, сизге барып, эллие бла тубеширим, тегереке къарма», - деп сөз бергенди.

Къумукъланы Залимхан бла Мариям Коческова Юрий Васильевде примъда. Халчыки Юрий Кушов а гиче бизнес бла байламды соруула бла келгенди. Биринчиден, ол контролькаска аппаратланы хайырландыра аламыз эс бурулады, сатынуу касса аппаратны уа кесини ырызлыгына кере хайырландырга болушукду. Аны бла бирге алычу босоремеген товарын кытайтар-га эркинлик берген документ да болурга тийишликди. Андан сора Юрий Кушов регионда кредит алыу, ишчилек бла байламлы проблемаланы, налогга төлеу жаны бла вопросланы да кетиргенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

ФОРУМ

Проектини Киевде хайырландырылды

Кеп болмай Азов шахарда Россияни бла Дону жаш тѳлю союзлары куруп «Лидеры Росси и Украины» деген жаш тѳлю форум бардырылганды. Анга 100-ден артык адам катышканды. Ол сонда бизни республиканы келечиси, Къабарты-Малкъар кырал эл миолк академияны аспирант Рустам Ибраимов да. Ол сары Россиянин жашларыны ассамблеясыны «Миллороссия» жаш тѳлю координация советини президиумуну ЮФО-дан келечиси барганды. Ол организациияны форумда кергизторге анга иш аналгандына жаш өкмөтленди. Аны айтханына кере, тубешу ючюн барганды. Анда хар ким да келчиси ишине керекди билдиргенди. «Тегерек стол», халкъла аралы шукулукну ингириperi өткенди. Анда украиняла уа миллет ашаркыларын жарашдырылды, жырларын бла тѳлеусулери кергизгенди. Россияни 20 субъектин келечисини биргилеп, алачы кыс халкъларны чыгармачылыклары бла шагырей өткенди. Андан сора уа форумга катышканын организациия кеслерини торло-торло сфералда проекттерин кергизгенди эм алачы жашауда бардыруну юсюнден келишим өткенди. Сөз ючюн, Рустам Ибраимови околониядан бла ДПД-дан кыйналган савбинеге болушукта деп жарашдырылган жандуурлык проекти Киевде хайырландылды. Булай форумланы магыналары уа шендоно россия-украин халланы кезуюкде, сѳзюс, уллууду. «Эки кыралны да жаш адамларны байламлы кергизторге, бир бирге кызыктыга жорюрге хазырыла», дейди Рустам.

ГЕРИЙЛАНЫ АСИЯТ.

КЕНГЕШ

Пенсиячылары болумларын жемгилетиууну къайгысын кереди

Соодан онгга: Хасанби Шеожов, Борис Жеруков, Деваланы Рамазан, Уналаны Аминат.

Уа конде Россияни Пенсия фондуку Кыбарты-Малкъарда Управленийсында онь 2008 жылда ишин юсюнден кенгеш болганды. Анга Къырал Дуаманы депутаты Юрий Васильев, КъМР-ни Президентини кенгешчиси Уналаны Аминат, Россияни Пенсия фондуку Кыбарты-Малкъарда Управленийсыны тарафчы Хасанби Шеожов, ултануусу эм социальнун айнытууну министри Тубейланы Альберт, пенсиячылары союзууну председатели Черкесланы Георгий, КБГСА-ны ректору Борис Жеруков, дагыда башкала кытлышканды.

Жыйылганданы аларында селешти, Хасанби Шеожов пенсиячыларынын уланылганды. РФ-ни Президентини бла Правительствоу социальнун политикасын жашауда бардырылганы белгилгенди. 2008 жылда пенсиячылар экономика болууму токташдырган зат болганын себепли КъМР-де жашаган пенсиячыла бизни жаныбыздан кемчилик сынамас ючюн, кылуудан келгенин аймагданбыз дегенди ол. 2008 жылда, федеральнун даражада, пенсиялагъа индексация этилгенде сора да бир къауум законла торлендирилгенден, пенсия алгъан граждандарны, аскер кулууде, Къыйыр Северни тилеринде ишлегендени, окугъан экюс сабийлени, 2008 жылны январь айында ишлегенин жашуу болууму.

Республикада бек аз пенсия алгъан граждандарны саны жылдан-жылга азая барды. Сѳз ючюн, былтыр ала алгъандан сѳз төрт бла жарым процентге азайганды. Реформаланы жылларында ишлеген пенсиячылары проблемалары да кетерилгенди. Пенсиячы кесунден жангы закон алагы ишлерге, пенсияларын да алырга эркинлик береди. 2008 жылны январь айында башлап социальнун болушукну орнуна ахна алырга сюйгендени завлениларина кырау иш бир кесек тынча айланганды юсюнден айтканды. «2009 жылны январь айында башлап», дегенди ол, - аллай сертификатлары болган граждандарга аны ахчысын жашуу журт сатып алырга неда ишлерге алган кредитлени төлеуде хайырландырга эркинлик берилгенди. Алгъан а аллай эркинлик жоланда сабийге ош жыл талгандан сора бериле эди. Кенгешге кытлышканы республикада гиче предпринимательство жаны бла хал къылай болгандыны кыялдан да билдиргенди. Ол затланы юсюнден видеофильмге кырагандыла.

Ахыры 2-чи бетдеди.

ЮБИЛЕЙ

Эздан алим

Белгил алим-фольклорчу Журтубайланы Чиппаны жашы Махтите бу кюнүдө 60 жыл толганды. Ол кѳгюнчюлюк төлеудени, 1949 жылда 25-чи февральда Алма-Атада тууганды. Кичибалканын школунда окугъанды. КъМР-ни ачыуу болганды М. Горький атыны Литература институтуну бошганды. Нальчикде Гуманитар тинтууени илму-излем институтунда ишлегенди.

Махти 1500 бети болган улуу ишин басмага хазырлаганды — «Происхождение карачаево-балкарского народа» деген китабы. Бла быллай магыналы ишери бла белгилени ол. Кышуну кырандаш республикада анга тиийли багъа бергенди. 2006 жылда малкъарны жашау «Къарачай-Черкес Республиканы илмуусу сайыны кылуучукусун» деген ат алаганды.

Журтубайланы Махтени 3-чю битинде аталган материалланы газетни 3-чю бетинде окугъузу.

Махти кырачай-малкар фольклорну жыйындырырга эм тинтуугу улуу кыйын салганды, кеп илму ишери бла белгилди. Жамауат жашауга тири кытлышканы, алчы иштери бла да атын айтдырганды. Аны хар китабы — улуу сауыганды халкъына, алачы хар бирини магынасын, кереклигин айттып аныглатхан кыйынды. Ол бизни иет хазырагы болмагына бек байлык-ландырганды. Махтени басмалгандан китплары да шгартылык этедиле анга: «Древние верования балкарцев и карачаевцев», «Духовная культура карачаево-балкарского народа», «Душа Балкарии», «Карачаево-балкарский героический эпос», «Кырачай-малкар мифле», «Другая повесть о походе Игарты», дагыда «Билляна», «Нартпа», «Нарт жырыла бла тауруула», «Эздан Адег» деген китпланы жыйындырып басмалганды. Терең билгил, бай магына сыймеклиги жаздырганды анга алачы.

Ахыры 2-чи бетдеди.

ВИДЕОКОНФЕРЕНЦИЯ

Мурат бирди - адамданы эркинликлерин кыоруула

Тюенне Россей Федерацияны Ич ишлени министри субьектлерини ишлерини органдарны башчылары бла видеоконференция бардырганды. Анга кырагары эм тынгалурга КъМР-де МВД-ны ююне ич ишлени министри милицияны генерал-майору Юрий Токчакны башчылагъан МВД-да жамауат советни битеу членери жыйылганды.

Рашид Гумарови кесини а сезонде Россей Федерацияны субьектлерини ишлерини органдарында кырагалган жамауат советлени кылай ишлегенлерини, ала кыралда законулкуу, право нызамны кочулеге, аманлыкчылыкка кыжау кереште тири кытлышкандыны юсюнден айтканды. Ала, дегенди ол, кезунден-кезунде

ге жаланда жыйылуула бардыруу бла келченил къаламды, жамауатны арасында юретиу ишлеге, керек жерде жандуулукту эгитге тири кытлышканды. Сѳз ючюн, кыралны кеп регионларында «Биркинен жашуу уллуу намысы», «Шахар сабийлеге ачыкды» деген акцияла бардырылганды. Ала бла бирге адамды эркинликлерин кыоруула жаны бла бардырылган торло-торло «тегерек стол»

Ахыры 2-чи бетдеди.

Османлы Мухаматха оңбой айы болады. Ол Германия Берлинде жашайды.

КЕРМОЧ

Мемориалда – минден артыкь экспонат

Д олинскеде мемориалда ишленгенле малкыар халкь тууган жеринде зор бля хоррограф, балетмейстер Кудайлыны Муктарын сайын тынгыла хазырландыла.

Б иринчи этажда Казим-гюленей кыалыкыды. Аны кыатында 1947 жылда «Кабардинка» ансамбль Азияда таулула турган жондеге барып, концерт программаларын киргизгендеринде Билял Каширгову (белгили кыюбузу Курданын жашы) эсгерюмюри эм сурталары болукудула.

Т алуу тукумунан юсеринде айтканда, аланы тамгалары, сурталары да кыбыргыга тагылып болукудула. Аны этер ючюнд да, мемориалда ишленген улуу кыыйн салгында. Бери келгенге анга да эс бурмай коймузла.

БАБВАРНИЯ

Ш ирпылаула хурмет эте, ол кюн, ариу сауагала алып, аланы эсгерие керекбиз. Ол себепден мемориалны ишчери Азияда юдегили болуп, сегиз, андан да кеп сабий эсдорген аталаны, аланы да сурталарын орнатыркыдыла. Бизде аллай юдеюле келди.

С абий эсдоргенден сора да, таулу тишриулаги испуциалистле, кырал кылулукчула болуп ишленгенди.

ЖАНГЫ КИТАП Хар не да тепсеулене юсюнден

Арт замонда республикалы китап басмалда халкыбызны тарыхыны, культураны, адет-төрелерини юсеринде жангы китапла чыкыгандай, окуучулары ккуундыргылай турарды. Бу кюнде уу белгили хоррограф, балетмейстер Кудайлыны Муктарын «Кермонолою карачаев-балкарскы хоррографин» деген китабы басмалангандай.

Кертиди, Кудай улуу тепсеула байламы китаплары да чыкыгандыла. Ала халкыбызны бурунтулугун, бай адет-төрелерин, музыкага, тепсеуге улуу хурени, аны таркыкымаган фантазиясын керпюзе эселе, хоррографды билиши уу тилибин байлыгыны, тепсеу малкыарлыны жашауларында аслам жерни алганына байламыды.

Китапны кирген тепсеулеула байламы сөзлөгө да себир этериди. Биз хоррографияны юсюнден айтса, асламында жалаңда бир сөз – тепсеула ба чекленип кылабыз. Муктар а, чынты хоррограф, балетмейстер кийик, апаны тарк, адет-төрелер, балетмейстерлер, балетмейстерлер, олар не болумду туулу тепселенин, кыайсы тейриге атланганын толук ачыккылайды.

Олго, автор жалаңда тепсеуге барганда кыыймылауны, анга кыатышкан жаш, кыыз, жарыны ба байламы жез алы атыны (!) сөзюне келтирди. Алай ба бир сөз барыбыз да билебиз хийнаптеусу (искаженин танец), терилтү тепсеу (созоблазнительный танец), хумажия (танец ананево), фита тепсеу (хитрый танцовщик), дагыда аллай кеп торпо тепсеула ба тепсеулеу болганын да.

Муктарын «Терминология карачаев-балкарскы хоррографин» деген китабыны хайыры жалаңда хоррографла, балетмейстерлеге, тепсеуленеге тоюлду. Аны ба музыкалы, таркычыла, этнографла, фольклорчула, культурологга да толук хайырлангырга болукудула. Эсе ючюнд, музыка, кыюу кыюу, музыкалыны инструменти деген башында кесине керек материалны табаркыды. Фольклорчуларга «Уучу байрак – охотничий флаг» эм «Кийикли неси – боевства охоты» деген башларыны хайыры барды.

«Спартак-Нальчик» Команда сауулы кыуралганды

Футбол клубу спорт директор Александр Заруцкий билдиргенге кере, босголюкде командада 30 футболболды бардыла эм ала хыргы кыуамгы саналадыла. Команданы голкипер Дмитрий Хомичин, аз заманга болса аренадагы алуучу юсюнд шен слештиле бардырылды. Эсигизге салайкы, Хомичин нальчикке москвачы «Спартак» бергенди.

Биринчи раундда окуяна хорлаганды

Кеп болмай Арменияны ара шахары Ереванда боксдан халкы арагы турнирде Россияны, Кыргызстанны, Германияны, Грузияны, Арменияны эм Прибалтика кыураланы жыймылдык командаларыны эришмюлерин болгандыла. Анда Россияден барган спортчула бирден бир азиялыгына Армения бля Кыргызстан экинчи эм ючюно жерлеги тийиш болгандыла.

БИЗНЕС ЭМ ДИН Ислам финанса жаны бля Россияде биринчи кезинде чыгарылышы.

Хоррография уу кыруу искусстводо тоюлду. Ол илмууга тенг болмаса, аны тингент ише, тарыхчыла жок эселе, хоррография халкь тепсеулей кылады. Итилда, анга суук кыюу хаталары чыгарыла болукуду.

Кудай улуу кеп жылыны жыйылган бай материалы, халкыбызны тин байлыгы анды киталпагы, басмагы тууген эсе, ол тас болуп, анга суук кыюу жетем деп шынабыз. Фольклору Журтубайлы Махти: «Сау халкыны культураны бир улуу бөлүмюм кытайрганды деп, мен Муктардан сора адам билемей» - деп жазганды. Энди уу ол халкыбызга тепсеула ба байламы сөзлөнү кытайрып, хар ирибизге уу аны саууга этенди.

С АРАККУЛАНЫ АСИЯТ. Казисин болумдарына сора анда ойганган вратарь Стipes Плетикоса Запад Европга кетерге дес, Дмитрийге артка кытайгырга керек болукуду.

КыМР-ни ПРОКУРАТУРАСЫНДА Надзорлукчу не кыдар да кючлендириге

Бу кюнде Кыбартын Малкыары прокуратурасыны коллегиясы 2008 жылда угуловной ишери судге тошкен гражданына конституция эркинликтери кылай кыруулангандарына прокурор надзор не халда болганыны итотларын чыгарганды. Аны ишине КыМР-ни прокуратурасыны аппаратында бөлүмчели тизмелери кыатышканды.

Жыйылган докладды КыМР-ни прокуроруну орунбасары А.П. Махов этенди. Аны озоюуге Нальчик шахары прокуроруну кулулугуун толтуруучу Мокьшалан С.А. Прохладный шахарны, Элбрус, Прохладна районны прокурорлары А.Г. Антышев, В.М. Канюков, М.М. Кармоков кыатышканды.

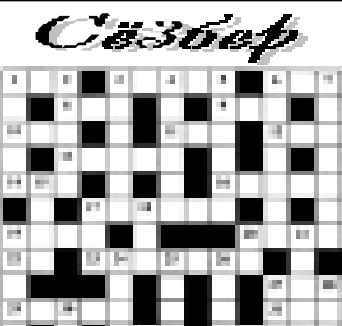
Коллегияга кыатышкыла быллай оюмга келгенди. Баида айтылган сферада прокурор надзор РФ-ни Генеральный прокуроруну тийишли судругуна келди. Бир бир болумда уу ити жанын торпелени бардыла. Аны ба бирге угуловной ише судле кырава туурп, гражданына конституцияны эркинликтерине бузуктуу этпелен керуле алыкта толусунай кетилгенди.

ПРОЦЕНТЕ АЛЛЫК ТОЮЛДОЛЕ

Ислам финанса юлгоге сейр да кетерилгенди. Аны энци айырмалыгы – бизнесте биринчи жыйылган бля керек амалларын хайырлангыдуу – ол шериатны илеме: банкла эм страховщикле фидаланан эм кыорачыны клиентле бля бир тингерик этип бөлүрге керектиле, судуа процент хайырлангырга керек тоюлду.

Төрөлү финанса системаларында ислам амалга кичюно теркиги цунамге ушарга керекди, - дейди Куала-Лумпур бизнес школуну (Малайзия) президенти профессор Судин бир Харон. «Экономистте, жана кючулук ишле, ислам продуктга иле саугада окуяну улуу эс бурдыла.

Белгилешсе, Россияде ислам финанса инструменти айнары ючюнд, закондо телствоства торпелениуни кийириге керекди. Ислам банктар кылай жолу барлыгы алыкы белгили болмай ол себепден турары. Баним, Россия Кыргызстанны сынаун алырга да болукуду: анда пилот проект чыгаралан алга, тийишли законла жарашдырылгандыла эм кылабыз деп эселе.

«Заман» газетге жазылыгызы!

ЭНИНЕ. 1. Таша соймектик жорротен эр киши, тишкы. 3. Кузаян тиреуон. 6. Кыят, сөз берүү. 8. Шош келүү. 9. Алгыш адыр. 10. Жарадан кылган «сауга». 11. Эки тыркак арасында өлөмюнд табычуу баш «бюрге». 12. Көз башыны «суу агачын». 13. Бир зат. 14. Тулкь темир. 16. Тирменде хар жерге да көпючю уу буюк. 17. Кытагарга. 18. Жон «жаркычык». 20. Иерде атны кыарын тобу бля тартылуучу кыайш. 22. Тууган сабийчикте атайдыла. 23. Уучу тентги бир жон неда мамук. 27. Ол да кыбырды. 29. Халыны ийнеге сугулкуду жютоси. 31. Кыаманы «куркасы». 32. Эр киши ат. 33. Салкын жер. 34. Битими «анасы». 35. «Кылакыла» бля жоюген суу «адир».

Сөзбери ТОКУМАЛАНЫ Хусейин жарашдырганды.

Кылай алай болса да, Кыргыз, бизнес-компонентти кырау ба чекленип кылай болуп бериге болукуду. Россия ислам университет 2009 жылда сентябрде дуня экономиканы факультетин ачаркыды, алай ба уу ислам финанса жаны бля специалителени бизни кыларда билишкы жана кыруу баишаркыды. Бу вуз ол жаны бля лицензияланып атында.

«Российская газетадан». Газетни басмага КыМР-ни Информацион коммуникация, жамаат биртуулун эм жаш бөлүм ишери жана бля министрчюкю компьютер службага хайыр этенди. Газет 1905 жылда Революция аты республикалы полиграфкомбинатта басылганды. Нальчик шахар, Ленин аты проспект, 33. Газетин ислерине тадылары ючюнд КыМР-ни локта сывамиз федералды Управленисы жуулулды. Телефон: 42-06-51, 42-19-97. Газетин ронинагы сатылуучу КыМР-ни «Россечет» акционер общество жуулулды. Телефон: 42-69-34. Номерге грасдикге көрө 21-00 сагатарга кыюу салынганды. Газетин номерин чыгарганла: Тикаланы Фатима - дежурный редактор; Көтенчиланы Зульфян - жууалды секрестарны орунбасары; Акматаваны Шахида (3.5.6-чи бет), Акушуланы Феруза (1.2, 4-чи бетле) - корректорла. Тиражи 3850 экз. Заказ № 599. 360000, Нальчик шахар, Ленин аты проспект, 5.